

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig- i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tilleg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren fru Vanberg privat 30487 — „St. Olav“s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 1, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHold: «De sosialistiske skolelag» og kampen på skolefronten. — Himlen er rød over Peiping. — Hvor er Olavs antemensale kommet fra? — Den neste eukaristiske kongress. — Menneskets personlighet i fare. — Kirkelærerne. — Kirkens arbeid på Madagaskar. — Spørsmål og svar. — Herhjemme. — og derute.

„Det sosialistiske skolelag“ og kampen på skolefronten.

Vi har tidligere (i nr 25 av denne årgang) omtalt den kamp som for tiden føres om skolen i forskjellige land og navnlig dvelt ved denne kamps siste faser i det tredje Rike. Men det er ikke bare i de totalitære stater at det arbeides på å få en ensrettet skole. Ikke minst i Frankrike kan man fra Folkefrontens side spore en slik tendens på skolepolitikens område. I «La Croix» har den kjente skribent Jean Guiraud i en ledende artikkel nylig pekt på den overmåte farlige anti-religiøse offensiv som nu retter sine angrep mot de katolske, de såkalte «frie skoler» i Frankrike og mot enhver form for religionsundervisning ved de offentlige skoler. På disse er ganske visst religionen forlengst utgått av skoleprogram og timeplan, men ved en rekke av de høiere almen-skoler, lycéene, har man hatt prester som gav religionsundervisning til de elever, hvis foreldre ønsket det. På folkefrontens skoleprogram foreslås disse stillinger ophevet. Og dette er bare et enkelt punkt i en lang rekke av programposter. Bl.a. foreslås det også ved en ny lov å tvinge alle statens embedsmenn og tjenestemenn til å sende sine barn på statens skoler. Og at denne antireligiøse tendens i fransk skolepolitikk ikke bare er fremtidsmusikk, fikk man et tydelig eksempel på i våres. Da lot prefekten for fylket Laval frøken Weiss avsette som lærerinne, fordi hun skulde ha forgått sig mot skolens religiøse nøytralitet. Anklagepunktene var følgende: Hun bar om halsen en medalje av reli-

giøs karakter og en dag hadde hun på en utflukt ført sine elever til et historisk slott hvor det var et kapell og endelig hadde hun i sine ferier talt med medlemmer av en katolsk organisasjon og med en prest! — Når man dertil tar i betraktning at det ovennevnte program er båret frem av de delegerte for 95 000 av Frankrikes 135 000 folkeskolelærere og -lærerinner, da forstår man at M. Guiraud har all grunn til å rope et varsko overfor den franske folkefronts skolepolitikk.

Men hvorledes står det til herhjemme?

Her er det da vel ingen fare for at vi skal få noen ensrettet skole? Den som leste «Arbeiderbladet»s referat (10. august) fra det sosialistiske skolelags kurs og årsmøte som blev holdt på Ås «selveste Norges Landbrukshøiskole» vil ikke så lett kunne svare med et beroligende: nei, her er ingen fare. Det er ganske vist ingen antireligiøs tendens å spore, men man har da her en organisasjon som målbevisst arbeider på å få skolen inn i Sosialismens tjeneste. Navnlig legges det megen vekt på valg av lærebøker. Blant de vedtatte punkter angående arbeidsprogrammet kan nevnes: Arbeid for øket tilslutning av lærere til skolelaget» (d.v.s. til det Sosialistiske Skolelag) og videre: skolere medlemmene slik at skolelaget såvel i skolepolitiske spørsmål som i opdragelses- og pedagogiske spørsmål bygger på et sikkert sosialistisk idegrunnlag overensstemmende med det norske arbeiderpartis grunnsyn.

Kanskje vil noen synes at dette lyder ikke så farlig enda, men det må i ethvertfall kunne fastslåes at det også her i landet arbeides på å få en ensrettet skole.

På bakgrunn av disse bestrebelsler bør vi katolikker enda klarere se fordelene ved våre katolske skoler. Disse gir i denne henseende garantier som den offentlige skole ikke kan gi.

La oss verne om den verdifulle skatt vi har i våre egne skoler. La oss gjøre det praktisk: gjerne yde dem økonomisk hjelp og ikke minst forsvare

dem mot angrep eller mot ufruktbar kritikk som dessverre også kan komme fra trosfellers side.

De foreldre som har klagemål å føre får henvende sig til rette vedkommende d.v.s. sin sogneprest eller i fornødent fall til Biskopen, men la oss bli forskånet for unødige nedsettende omtale av våre katolske skoler av hensyn til skolepersonalet, hvis arbeid sannelig ikke er noen dans på roser — og kanskje også fordi det nu engang er noe som heter det 8. bud.

Himmelen er rød over Peiping.

Det er nokså ironisk at Kinas hovedstad nu fører det fordringsfulle navn Peiping «nordens fred» istedet for sitt gamle navn Peking — «verdens hovedstad». Ti byen har i de senere år ikke kjent mange rolige, fredelige dager — den er den stadig tumleplass for innen- og utenlandske interessers innbyrdes stridigheter. Som forøvrig hele det omtumlede og omstridte rike.

I øieblikket er det japanerne som volder ugagn — og selv om Japan kun betegner sitt inngrep som en «straffeaksjon» mot oprørske kinesiske generaler og guvernører så er det ikke tvil om at det er en veritabel krig som raser i landet. Og at stridens gjenstand som vanlig er Mansjuriet.

Allerede i 1932 skrev den japanske utenriksminister: «Mansjuriet og Mongoliet er de beste steder vi kan få dekket vårt behov for råstoffer fordi de ligger så nær og byr de største garantier for en sikker transport. Skulde Japan innføre råstoffer fra fjerne land vil det i fredstider bety unødige vanskeligheter og i krigstider representerer en direkte livsfare. Derfor er Japan nødt til å underlegge sig disse to land».

For altså å sikre sitt råstoffbehov trenger Japan Mansjuriet — d.v.s. et landområde på over en million kvadratkilometre med 33 millioner innbyggere, samt Mongoliet som er over 2.7 kvadratkilometer med 2 millioner innbyggere. Fra dette faktum stammer landets politikk overfor Kina — men tillike den truende fare for et sammenstøt mellom Japan og Russland.

Det siste land har nemlig i 1921 satt sig fast i det ytre Mongoliet og siden 1934 i Serikiang, bedre kjent under betegnelsen Østturkestan. I 1931 marsjerte Japan etter slaget ved Mukden inn i Mansjuriet og opprettet av dets tre nordøstlige provinser staten Mandsjukuo. Peiping, som foruten å være navnet på byen tillike betegner en strekkning som omfatter tre kinesiske provinser, er et slags sikkerhetsbelte for Japan i tilfelle en konflikt med de russiske interesser.

Men imidlertid har også England og Amerika store interesser å vareta i Kina og ser ikke med tilfretshet på at landet sønderlemmes. Av det kinesiske kjemperike, som for 50 år siden var større enn hele Europa, er nu over halvparten bortelimintert uten at de interesserte ennå er mette. Både Russland og Tyskland har måttet avstå en del av sitt bytte til japanerne men disse krever ennå den økonomisk verdifulleste del av Kina med dets nyopdagede kul-leier som skal være de rikeste i verden. Og mer og mer viser det sig at Japan trakter etter å bli det gule keiserrike som Europeerne må bøie sig for. Kampene i Kina er kan hende kun innledningen til en stor gul offensiv mot hele den hvite verden — en offensiv som blir så meget desto farligere som kommunistiske tanker har slått villig rot hos den gule race. Imidlertid skyldes Japans holdning ikke utelukkende ærgjerrighet — man må ikke glemme at de japanske øer er overbefolkede. Minst 600 000 mennesker må hvert år skaffes nye arbeidsmuligheter. Stormaktenes politikk i Øst-Asia må derfor i første rekke gå ut på å tilfrestille japanernes berettigede krav så likevekten i dette urocentrum kan opprettholdes.

Hvor er Olavs antemensale kommet fra?

I nr. 30 av «St. Olav» er en interessant artikkel inntatt om Norges gamle korsflagg, hvori er nevnt den sjeldne kopi av Olavs antemensale som St. Torfinns kapell, Hamar, eier. Det er gjetted på to kirker i Trøndelagen som man mener har hatt originalen, nemlig Vernes kirke og Holtålen gamle stavkirke, som blev bygget i år 1300. Men selv om det ikke er historisk bevist er det den almindelig mening blandt bygdefolket at Olavs antemensale har tilhørt Holtålen gamle kirke. Holtålen var i mid-

delalderen et ganske stort sognekall, det omfattet Budal, Singsås, Holtålen, Alen, Røros og Os i Østerdalen. Det var nok en lang besværlig vei den gang når de skulde over Rørosfjellet op til Holtålen i kirkelige handlinger. Den gamle vei fra middelalderen kan ennå på enkelte steder sees, og for vår moderne tid med veier, bil og bane er det rent utrolig, hvordan de gamle kunde komme frem. Holtålen gamle kirke lå i middelalderen høit oppe i lien, og stedet kalles nu for Øvstlien prestegården. Hvorfor den gamle stavkirke blev bygget så høit oppe kan vel ha sin årsak i at det her i gamle dager gikk en ferdselsvei over til Sverige, og på de samme gamle stier var det den ulykkelige Armfeldts hær frøs ihjel inne på grensefjellene. I Aslak Bolts jordbok fra 1449—50 finnes følgende gårdsbruk i Holtålen som skulde svare avgift til erkebispestolen: «rafnaloe» (nu Ramlo), «flatabergi» (Flatberg), «geislasælu» (Gildseth), «grista» (Grødt), «hexene» (Heksem), «fagerås» (Fageråsen, nu utlagt til seterbruk. Her gikk gamleveien forbi over til Sverige). Etter reformasjonen blev kirkens kostbarheter røvet og bragt til Danmark, og der nede havnet også Olavs antemensale. Fra 1837

og utover hørte kirken i Holtålen til Røros kobberverk. I 1882 blev den gamle kirke revet, og koret med sakristiet og den utvendige panel blev overlatt til Videnskapselskapet i Trondheim, og her er en del av den gamle stavkirken, antagelig den siste i Trøndelag, senere oppbygget. I 1901 blev prekestolen, 2 altertavler og døpefonten sendt oldsaksamlingen i Tr.heim. Foreningen til fortidsminnesmerkers bevaring har fra artillerikonstruktør Nørregård fått overlatt fra den gamle kirke 1 røkelseskar og 1 gammel fane. Men dessverre meget blev ødelagt når gammelkirken blev revet, således blev en gammel gravplass under kirken med flere balsamerte lik av prester helt rasert. Men bygdefolket har nok ikke helt glemt sine fedres gamle kirke. På tomten hvor den gamle ærverdige stavkirke lå, har ungdomslagene i Holtålen reist en stor minnestein, og rundt omkring er det ophoiede hauger som viser at for århundrer siden har det her vært en stor gravplass. Og over middelalderens nedsunkne graver vokser her et sjelden frodig gress med vakre blomster i blandt.

I. Droyvold.

Den neste eukaristiske kongress.

I slutten av mai 1938 vil den 34. eukaristiske kongress finne sted i Budapest — den siste var som bekjent ifjor i Manila. At man har valgt Budapest er til dels på grunn av at Ungarn i 1938 feirer 900-årsdagen for sin første konge, den hl. Stefans død — man regner ham også som den der opprettet hele riket og gjorde Ungarn til et eget land. Den gang man hadde valgt Karthago og Dublin til stedet for en eukaristisk kongress var det ut fra lignende beveggrunner: jubileumsfester for St. Augustin og St. Patrick. De eukaristiske kongressers permanente utvalg har derfor med pавens bifall valgt Budapest i år.

Man regner i Budapest med overordentlig mange pilgrimer, da det er temmelig lenge siden at noen kongress er avholdt på det europeiske fastland — man må så langt tilbake som til 1924 hvor den fant sted i Amsterdam. Mange katoliker i alle land gleder sig derfor nu over at de uten for store utgifter og for megen tidsspilde kan delta i en slik kongress.

At kongressen avholdes i et mindre land i det nu så splittede og både økonomisk og politisk så hårdt ramte Mellemeuropa er ikke uten en dypere mening. Det allerheldigste Sakraments verdensforsnende og fredsforkynnende kraft skal dermed betones — hvorfor kongressens ledelse også har valgt som motto den hl. Augustins ord: «Eucharistia vinculum caritatis» = det helligste sakrament, kjærlighetens bånd. Selvfølgelig holdes alle politiske spørsmål borte fra kongressen, som dog al-

likevel sikkert vil bidra meget til å avspenne visse politiske motsettningsforhold.

Men en ennå større betydning vil den neste eukaristiske verdenskongress få på grunn av den tid og de omstendigheter hvorunder den skal avholdes. Det er tross alt ikke de politiske og økonomiske motsettningsforhold som i våre dager spiller den største rolle — det er kampen mellom livsanskuelsen som preger tiden — kampen mellom tro og vantrø, kristendom og materialisme, Gud og den rene verdens fyrste. Gudløsheten fører nu den rene utryddelseskrig mot all tro, håp og kjærlighet og vil oppbygge et nytt verdenssystem på egoisme og hat. Hatet er dens livsprinsipp — hatet mot Gud og mot alt som står i veien for den. Dens kjennetegn er sprenge kirker, nedbrennte helligdommer, skjendede andre og myrdede prester og lægfolk — dens program samvittighetens sløven, folkesjelens forgiftning, ungdommens villedelse. Som engang barbarenaes hjorde søkte å tilintetgjøre den kristne kultur vil også gudsfornekterne forsøke det nu i det håp å kunne reise sin trone på kristendommens ruiner.

Imot dette internasjonalt organiserte angrep setter nu den eukaristiske kongress sitt stille og fredelige, men ikke destomindre energiske og kraftige forsvar. De hundretusener som deltar i en slik kongress forkynner ved sitt blotte nærvær: vi tåler ingen religionsforfølgelse, ingen samvittighetstvang, ingen barbariske forfølgelser mot kirkene og gudstjenestene, mot ungdommens krist-

ne oppdragelse, mot alt som vi holder for helligt og rettferdigg på jorden! Jo mer man bekjemper Kristus og hans Kirke, jo høiere skal vår tro på kjærligheten som bærende livsprincipp flamme og og lyse for en undrende verden.

På grunn av denne den eukaristiske kongress store betydning og innsats nettop i våre dager blir alle forberedelsene nu gjort med særlig omtensksomhet. Denne kongress kommer ikke bare til å bestå av store og gripende religiøse festligheter og blir ikke bare en parade av religiøse foreninger og organisasjoner. Den skal yde et stort og dyptgående arbeid. Vi må vise en vantro og derfor formørket og fortvilet verden hvor meget bedre, sannere, rikere og verdifullere den kristne tro gjør vårt dag-

lige liv — vise at kjærlighet og ikke hat gjør menneskene lykkelige. Det ungarske episkopat har derfor besluttet at kongressen skal innledes med et helt forberedelsesår, som på forskjellig måte skal prege livet i alle landets bispedømmer.

Men da den enkaristiske kongress jo er internasjonal ligger det nær å arbeide på at en lignende forberedelsestid skal gjelde for hele den katolske verden. Derved vil kongressen allerede nu komme til å bskjeftige sinnene og det er meningen å la en hekvendelse i denne retning utgå til alle katolske overhyrder. Kongressen vil bli avholdt i dagene 25.—30. mai 1938 — fra Kristi himmelfart altså til søndagen før pinse.

Menneskets personlighet i fare!

Fra den 29. sociale uke i Frankrike.

I Clernout-Ferrand, Auvergnens hovedstad fant den årlige «sociale uke» i Frankrike sted i midten av juli. Emnet for alle foredragene var: «menneskets personlighet» — mennesket i sin hele virkelighetsfylde, omspennende både det naturlige og overnaturlige — altså mennesket i ånd og sannhet. I en skrivelse til ukens ledere betonet kardinal Pacelli sterkt den store betydning av at dette emne blev belyst fra alle sider. Selverkjennelse er den eneste vei man har å gå hvis samfundet av idag — folk, stat, familie, stand — skal kunne fornyes i Kristus og bli helbredet for de lidelser det nu hjemsokes av.

Hvor allsidig problemet er ses best av titlene på de forskjellige foredrag: Hellighet og personlighet, De moderne farer for det religiøse menneske, Mennesket og staten, Person og individ, Det menneskelige samfunds grunnbestanddeler, Person og samfund i Kristi mystiske legem, Personligheten i barnet, Kvinnen som personlighet, Person og familie, Arbeidernes personlighet, Lægevidenskapen i personlighetens tjeneste, Person og samfunnsøkonomi, Person og politisk system, Person og eiendom. Av foredragsholderne kan nevnes mgr. de Solages samt en rekke av Frankrikes beste talere på videnskapens og religionens område.

Alle foredrag gikk ut på å vise menneskets absolute rett til å hevde sin personlighet overfor alle forordninger og ideologier som vil berøve den det menneskelige særpreg og nedverdige det til kun å bli et middel til å fremme subjektive formål. De ekte, kristelige menneskerettigheter blev allsidig belyst, og det er sikkert intet tilfelle at det skjedde i Pascals fødeby. Professor Eugène Duthoit, den mangårige president for de sociale uker, i sin innledningstale fremhevet med stor vekt at Pascal for allerede 300 år siden i sine «Tanker» hadde vært inne på dette emne og gjort mennesket oppmerksom på de farer som truer personlig-

heten. Ordrett uttrykker han det slik: «Mennesket er visselig skapt som tenkende vesen. I det at det er ånd, ligger dets storhet. Det er dets plikt å tenke riktig. Men den rette tenkemåte krever at det først betenker sitt eget væren, dets utspring og dets mål. Men hvad tenker menneskene vanligvis på? På dans og veddemål og hverdagens strid og splid — eller på hvorledes de kan nå å bli noe stort uten først alvorlig å overveie hvad det vil si å bli virkelig stor, hvad det vil si å være menneske. Mennesket vet ikke hvad det er — det lever utenfor sig selv». I våre dager, sa professoren videre, ligger det under for alle de ytre begivenheters hvirvel og underkaster sig slavisk det tyrani som utøves av presse, reklame, kino, radio, teatre, bøker o. s. v. Derfor kan vi ikke mer tenke selvstendig, men adopterer lærvillig dagens moter og meninger og skyr åndelig uavhengighet og ansvarlighet. Mennesket står i fare for å bli et serieprodukt og ikke mer en i sig selv hvilende og sig selv ledende personlighet. Overfor denne utvikling må man opstille pave Pius XI's klassiske ord fra rundskrivelsen «Divini Redemptoris»: «Enhver form for samfund er til for menneskenes skyld, ikke omvendt». Vi må lære at samfundet har forpliktelser mot den enkelte — ti den enkelte står jo med sin for evigheten bestemte åndelige natur over det forgjengelige, i det høieste personanaloge samfund. Men man må dog alltid erindre at keiseren, d.v.s. staten har som mål det enkelte menneskes jordiske vel, og derfor skal ha alt det som tilkommer den. Vår tro bruker forøvrig ennu sterkere ord om menneskets adel, idet vi er kjøpt med Guds Sønnens blod og derfor tilhører den allerhøieste. Kun i kraft av denne tro kan mennesket helt utfylle sin plass i det sociale samfund — når nestekjærligheten for Kristi skyld er dets øverste lov.

I kort sammendrag var de betydningsfulleste tanker som blev belyst i foredragene følgende:

Den nu rådende «antropocentriske personalisme» er ikke annet enn maskert individualisme. Mennesket er vergeløst når det glemmer Gud og erklærer sig å være autonom, og da er samfundet ikke annet enn en hjord, en ophoben av individer som guddommeliggjør sig selv og tilber sig selv. Den eneste sanne religion, kristendommen, bekjemper slike villfarelser idet den lærer at kun det menneske, som bøier sig for Gud, er alltid fri, d.v.s. bevarer sin egen åndelige verdighet. Ja, ennu mer: først som ledd av Kristi mystiske legem får personligheten full bevegelsesfrihet uten å stå andre i veien. Den kjærlighet i Kristus som da binder menneskene sammen forhindrer tragiske sammenstøt — den mystiske Kristus er som prinsipp, som dette legems «hode» en garanti for at enheten bevares tross all personlighets utfoldelse og dermed også et vern for alt samhold innenfor alle sociale samfund i verden. Dette gjelder især for fred mellom folkene, for det indre statsliv, for det eiendomsforhold som tjener personlighetens vekst — i motsetning til den kapitalistiske og marxistiske samfundsorden. Kun et kristent samfundsliv kan beskytte barn, kvinner og arbeidere, hvis rettigheter tres under føtter i alle andre samfundslærer. Selv lægevidenskapen må erkjenne at mennesket er mer enn fysisk mekanisme, ti i sykdomstilfelle er det hele mennesket som lider. Kun en åndelig orientert terapi kan i lengden gagne menneskene.

Kirkelærerne.

— til St. Augustin-dagen.

Fra gammel tid har Kirken, både den vesterlandske og østerlandske, vist sine store lærere en særlig ære. Men først 1295 bestemte pave Bonifacius VIII at de fire vesterlandske kirkefedre skulde æres på en særlig måte som hele kirkens lærere. De fire er: Ambrosius, den store biskop av Milano, den modige forsvarer av den katolske tro og av kristelig sæd, Hieronymus, den lærde bibeloversetter og skriffortolker, Augustin, den kirkelige videnskaps lys, troens og kirkeenhetens forsvarer mot alle angrep, Gregor den store, den vise Kirkens styrer og folkenes veileder. I hele middelalderen æret man disse fire og kun dem som Kirkens lærere — de inntok plassen etter de fire evangelister. Da man så ved humanismen igjen lærte den østerlandske Kirkes store lærere bedre å kjenne, begynte man også å ære dem. Tillike æret dominikanerne sin store medbror Thomas av Akvino som lærer.

Da nu en dominikaner, Pius V, stod i spissen for Kirken bestemte han i året 1567 at den hellige Thomas skulde æres overalt som kirkelærer. I det

følgende år kom der en forbedret utgave av brevaret og nu var fire greske kirkelærere stillet ved siden av de fire vesterlandske. Det var Athanasius, arianismens store motstander, de to store kappadocier Basilius og Gregor av Nazianz, og endelig Konstantinopels berømte kirkefyrste Johannes Krysostomus.

Dermed er det oprinnelige tall brutt og kirkelærerne kunde ikke mer sammenlignes med de fire evangelister. Man sammenlignet dem nu med de store kirkemøter. Likesom man lenge hadde betraktet de fire første kirkemøter som noe avsluttet og særlig hellig, men senere dog måtte ta de følgende med, sådan var det også med kirkelærernes tall. Men det var allikevel sjelden at de nye helgener blev optatt i kirkelærernes skare. Den energiske fransiskanerpave Sixtus V lot 1588 franciskaneren Bonaventura smykke med navnet for at dominikanerne ikke skulde være ene om en slik ære. Da Jakob III Stuart i begynnelsen av det 18. århundre opholdt sig i Rom opnådde han av pave Clemens av benediktineren, den hl. Anselm, erkebiskop av Canterbury, en av middelalderens største tenkere og en forløper for skolastikens blomstringsperiode, blev optatt i lærernes skare. I lang tid hadde spanierne allerede æret den hellige erkebiskop Isidor av Sevilla som kirkelærer, og i 1722 fastsatte Innocens XIII at hele Kirken skulde ære ham slik. Og i samme århundre blev ennu to store helgener smykket med kirkelærernavnet, nemlig i 1729 den store predikant Petrus Krysologus, erkebiskop av Ravenna, og i 1754 hans samtidige, pave Leo den Store.

Efter en lengre pause blev skaren atter forøket i 1828 under pave Leo XII, da den hellige Petrus Damiani æredes med navnet da han som kardinal og pavelig legat under Gregor VII hadde bidratt meget til denne store paves reformarbeid. To år senere viste Pius VIII cisterciensernes store helgen Bernhard av Clairvaux denne ære. Under Pius IX blv tre helgener utmerket med kirkelærernavnet: først Hilarius av Poitiers, som var en av katolikkens førende menn i kampen mot arianismen i det 4. årh. Dernest redemptoristordenens stifter, den store moralteolog Alfons av Liguori, og endelig den berømte forfatter og biskop Frans av Sales. Pave Leo XIII arbeidet med stor kraft for en gjenforening med orienten, og i hans regjeringstid begynte den nye katolske strømning i England, så det står naturligvis i forbindelse med dette at Leo XIII hedret tre orientallere og en englander som kirkelærere. Det var den hellige Cyrillus av Alexandria, føreren i forsvaret mot nestorianerne, Cyrillus av Jerusalem, forfatter av noen av oldkirkens skjønneste og betydningsfulle skrifter, Johannes av Damaskus, forsvarer for den katolske lære i billedstriden, og englenderen den lærde munk Beda den ærverdige. Under Benedikt XV blev også den store syriske kirkefader, den hellige diakon Efraim av Edessa, erklært for kirkelærer.

I 1925 blev jesuitten Petrus Canisius erk-lært som Doctor Ecelesiae av den nuværende pave samtidig med at han blev kanonisert. I 1927 fikk Karmelitterordenens store lys, den hellige Johannes av Korset, den samme ære og i 1931 blev en av reformasjonsårhundredets store jesuittteologer Robertus Bellarmins kanonisert og erklært som kirkelærer. Og endelig året efter også Thomas Akvinos navnkundige lærer, dominikaneren den hellige Albertus Magnus samtidig kanonisert og ophøiet til kirkelærer.

Når en helgen æres som kirkelærer fremhever Kirken med dette på særlig måte hans store hellighet og fremragende lærdom. I alle trosspørsmål har kirkelærernes skrifter en særlig vekt, nettop fordi Kirken har fremhevet deres betydning. I liturgien æres de på en særlig måte, deres festdager feires i hele den vesterlandske Kirke og likesom på apostlenes festdager leses Credo i messen. Den tro om apostlene forkynte har jo kirkelærerne på fremrakende måte preket og forsvart.

K. Kjelstrup.

Kirkens arbeid på Madagaskar.

De fleste europere vet ikke annet om Madagaskar enn at det er en stor øy ved Østafrika. At den med sine 627 000 kvadratkilometer er omtrent så stor som Tyskland, Østerrike, Sveits og Danmark tilsammen vet de færreste. Heller ikke at den er sete for en blomstrende katolsk misjon blant de innfødte som på ingen måte er å betrakte som «ville».

I 1855 kom de første jesuittmisjonærer til Madagaskars hovedstad Tanarivi — og deres budskap fånt en så gunstig jordbunn at der idag virker både jesuitter, lazarister, kapusinere, helligåndsfedre og amerikanske La-Salette-misjonærer i landet. Av Madagaskars 3 300 000 sjele er idag de 600 000 døpte katolikker hvorav størstedelen bor i byene Tanariwe, Antsebara og Fianarantsoa inne i landet. Katekumenenes antall er imidlertid minst like så stort som de døptes — men man kan ikke derav uten videre slutte at de døptes antall i løpet av et par år vil overstige miljonen. Katekumenatet varer flere år og man gjør aldri noe for å avkorte det — tvertom!

Hvis man om søndagen ferdes i de større byer på Madagaskar vil man aldri ha følelsen å være i et misjonsland av forholdsvis yngre dato. Søndagsbudet overholdes så godt som fullstendig og går man inn i en kirke får man det samme inntrykk som i Europa — i mange henseende et bedre. Den ene hellige messe følger efter den annen og nesten alle som bivåner den går til kommunion.

På landet er livet dog ennu langt fra gjennom-

kristnet — hedensk skikk og bruk florerer stadig og misjonærene har ofte en hård kamp å bestå mot eldgammel sedvane og moralbegrep.

Over hele Madagaskar finnes større og mindre katolske kirker som er bygget ved hjelp av de beskjedne pengemidler som står til den katolske misjons disposisjon da den franske stat hvis koloni Madagaskar er, intet gjør for landets kristendom.

Madagaskar besitter dertil en blomstrende katolsk presse, hvoriblandt et ukeblad med 13 000 abonnenter. Katolsk aksjons foreninger og organisasjoner er også i rask vekst.

Spørsmål og svar.

(Under denne rubrikk vil en av våre medarbeidere, sogneprest Kjelstrup i Kristiansand, svare på spørsmål som kan påregne almen interesse).

Darwinisme og kristendom.

Spørsmål:

Jeg deltok nylig i en diskusjon om kristendom og naturvidenskap og uttalte bl. a. at darwinismen nu er et tilbakelagt stadium, men det bragte en av de tilstedeværende i harnisk. Dessverre var jeg ikke i stand til å føre beviser for min påstand, men jeg lovet å bringe dem ved en senere anledning. Hvis derfor bladet St. Olav's spalteplass tillater det, vilde jeg gjerne — og sikkert mange med mig — være takknemlig for en liten utredning av spørsmålet: Er darwinismen virkelig nu på retur, og hvad er grunnen til det?

Ung katolikk.

Svar:

Hvis De vil ha detaljerte opplysninger om de forskninger som har gitt darwinismen et så kraftig grunnkudd at det er forbi med dens enevelde blandt vantro naturforskere, da må De selvsagt gå til videnskapelige tidsskrifter og utførlige arbeider. Her har jeg bare anledning til å antyde en del av de forskningsresultater som bidrog til å undergrave selve grunnlaget for den darwinske utviklingslære. Men selv om darwinismen har utspillet sin rolle i den videnskapelige verden, må De ikke undre Dem over at det framleis finnes darwinister som fortsetter å forkynne Darwins lære som enesaliggjørende og lukker øinene for alle de motstridende kjensgjerninger.

For få år siden utkom der her i Norge et verk om den moderne arvelighetsforsknings resultater. Det er «Arvelighetsforskning» av dr. Oscar Hagem. Boken fikk en overordentlig gunstig mottagelse og omtaltes i pressen med megen anerkjennelse av menn som professor H. H. Gran, dr. philos. Richard Erichsen o. a. som en helt igjennem nøktern fremstilling av arvelighetsforskningens resultater og den nyorientering de har fremkalt. Det er bl. a. disse resultater som fremkalte flukten fra darwinismen.

Da Charles Darwin i sin tid med enestående dyktighet fremsatte sin teori om artenes overgang, det naturlige utvalg og utviklingslæren, var der en hel rekke videnskapsmenn som med begeistring sluttet sig til ham. Man var så overtydet om teoriens sannhet at man ikke engang spurte efter bevisene i det små, men straks gikk på jakt efter det store bevis, det såkalte «missing link» (det mang-

lende mellemedd mellem dyr og menneske). Under denne søken oplevet man skuffelse efter skuffelse. Da man således fant det menneskeskjelett som fikk navnet «Neandertal-mennesket», kjente jubelen ingen grenser, inntil den vidgjetne professor Virchow påviste at man kunde finne tilsvarende skjeletter blandt intellektuelt høitstående mennesker i vår tid både i Paris og Berlin. Mange nøkterne videnskapsmenn har siden i årrekker forsøkt å finne beviser for overgangsteorien i det små. Og resultatet er i høieste grad nedslående for evolusjonslæren, ikke minst i dens darwinske utformning.

Herom sier dr. Hagem i det ovenfor omtalte skrift: «Hovedgrunlaget såvel for Darwins som for Lamarcks lære er nedarving av individuell variasjon. Men nettop i spørsmålet om de forskjellige arter av variasjon og deres meget forskjellige nedarvingsevne, er det at de siste årtiers arvelighetsforskninger har bragt overordentlig viktige resultater, og disse synes for tiden helt å slå føttene vekk under lamarckismen og i vesentlig grad forandre vårt fra Darwin arvede syn på de ved utviklingen virksomme faktorer».

Dr. Hagem uttaler videre at resultatene av de nøiaktige videnskapelige forsøk er sådanne at de er likefrem tilintetgjørende for de darwinske teorier: «Utviklingens første trin, de laveste organismer, må være i besiddelse av et langt høiere antall gener*) enn de høieste trin». Det er så langt fra altså, at der foregår en «utvikling», at det snarere må betegnes som et «tap», de forandringer blomster og dyr har undergått og alle «Nydannelser» er kun å opfatte som nye grupperinger av allerede forhåndenværende gener og ingen virkelig nydannelse.

Høist interessant er det å høre at den videnskapsmann, hvis arbeide nu er kommet til heder og verdighet innen den lærde verden efter darwinismens bankerott, er den østerrikske augustinermunk og naturforsker Gregor Mendel (død 1884.) Om ham sier dr. Hagem at hans videnskapelige undersøkelser har vist sig å være langt betydningsfullere enn man hittil trodde, så «Mendels regel» nu er en grunnlov i den videnskapelige arvelighetsforskning. Pater Mendel påviser for plantenes vedkommende, at noen virkelig «overgang» ikke finner sted. «Bastarder» er ikke konstante, men spalter sig igjen efter nøiaktige matematiske formler.

De beviser for nydannelsen man hittil har bygget på, har nyere undersøkelser redusert til usikre påstander, Colorado-bacillen ikke undtatt. Om de såkalte konstante artsbastarder sier dr. Hagem (s. 238): «De reduseres i antall mer og mer eftersom eksakte eksperimentelle undersøkelser settes inn».

Konsekvensen herav er at den bibelske skapelsesberetning står som seierherre i kampen mot darwinismen. Med sin lære om en skaperakt som forutsetning for fremkomsten av livet på jorden utelukker Bibelen forøvrig på ingen måte en utvikling innen artene. Tvertimot: både mennesker, dyr og planter må ansees som skapt med utviklingsmuligheter. Flere uttrykk i Skriften tør tydes i denne retning, således f. eks. «velsignelsens lov». At skapelseshisto-

rien nu sees i et annet lys — også av liberale protestantiske teologer som før var helt under utviklingslærens innflydelse — kom således for dagen i et opsett i Tidens Tegn av den liberale fhv. sogneprest G. O. Kløvstad for et par år siden. Han innrømmer i denne artikkel åpent at han nu ikke lenger finner det vanskelig å bøie sig for Jesu ord i Matt. 19, 4—5, hvor Frelseren går ut fra at fortellingen om skapelsen er historisk — altså går i borgen for den. Det samme gjelder Jesu autorisering av syndflodsberetningen, der han sier: «Og likesom Noahs dager var, således skal også Menneskesønnens komme være o. s. v.».

Disse uttalelser av sogneprest Kløvstad i artikkelserien «Videnskap og religion» er interessante når man tar betraktning at også den liberale protestantiske teologi stod helt under den darwinske evolusjonslæres innflydelse. Når man som disse liberale teologer, betraktet skapelsesberetningen som en myte, måtte man jo ha noe å sette i stedet — og så grep man til darwinismen som den gang gikk sin seiersgang over jorden. Hele det materielle univers var jo for de darwinske evolusjonister bare en stor maskine som en gang var satt i gang ved et samvirke av ukjente faktorer, og siden fortsatte å gå som et urverk, idet de forskjellige hjul grep inn i hverandre ad den naturlige evolusjons vei. Med darwinismens bankerott ramler hele den mekanistiske verdensanskuelse sammen, og med Berliner-fysikeren Planck's nu så vidgjetne «kvante-teori» (d. e. de minste enheter som fysikken nu opererer med, og som man ikke kan kalle stoff eller materie, men snarere noe sjelig) er også den teoretiske materialismes dager talte.

Om denne omveltning i videnskapens verden som nu smått om senn begynner å komme til den dannede almenhets kunnskap, sier dr. Richard Eriksen: «Sten for sten er grunnvollen for den gamle mekanikk oppløst hvad materiens innerste og fineste struktur angår. Og endog naturvidenskapsmennene er nu optatt med å klargjøre de perspektiver som ut fra den nyeste fysikk åpner sig for slike spørsmål som forholdet mellem sjel og legeme, viljens frihet og gudstroen».

Der er imidlertid enda et moment som fortjener å nevnes til forståelse av darwinismens fallitt. I Morgenbladet for 26. juni 1936 gir Yngvar Gythfeldt, en av våre yngre evolusjonister, en grei utredning, under titelen «Folkerasene. Litt om flukten fra darwinismen». Han sier:

«Den alvorligste innvending som nu blir rettet mot darwinismen, er at så langt tilbake som våre funn av dyr og dyrerester går, har man ikke kunnet opdage noe som helst som tyder på tilnærming mellom artene, hvad likhet angår. Tvert om. Jo lenger tilbake vi søker, desto flere vidt forskjellige typer finner vi. De arter vi er helt fortrolige med var innbyrdes like forskjellige for millioner av år siden som de er det idag. Dertil kommer en mengde dyreformer som før eller senere er forsvunnet fra jordens overflate. Men utviklingslæren, slik som Darwin og Wallace formet den, krever at artene nødvendigvis må kunne fores tilbake til en enkelt prototyp. «Hvorfor?» spør hollenderen J. P. Lotzy, «vilde det ikke være et slumpetreff, om alle levende vesener skulde ha sitt ophav i én eneste grunnform av liv?» I stedet fremsetter han den hypotese at det har vært mange former allerede fra begynnelsen av og at nye former er fremkommet utelukkende ved kryssning. Linné tillia for øvrig kryssningen den samme betydning allerede i

*) «Gen» er, efter den danske arvelighetsforsker Johannsen, betegnelse for de elementer i kjønncellene som de arvelige anlegg er knyttet til. De kalles også «arve-enheter». Derav uttrykkene genotype og arvetype.

1744. Darwinistene vil formodentlig svare, at man ikke må glemme det er noe som heter «mutasjon» — hermed menes eiendommeligheter som plutselig viser sig, for så å bli arvelige. Men i den senere tid har man gang på gang påvist at den slags som regel er eksempler på «mendelsk kløvning». Om noen år vil man kanskje smile ad darwinismen — denne lære som i sin tid over hele jorden reiste en verre storm av indignasjon enn man hadde sett på århundrer. Men det kan jo ta litt tid enn . . . Vi kjenner jo tregheten.

Så langt Yngvar Gythfeldt. Jeg antar De vil finne dette tilstrekkelig.

K. K.

Herhjemme.

Arendal. Det var en forventningsfull og feststemt menighet som fylte St. Franciskus Xaverius Kapell til siste plass, da Hs. Høierverdighet biskop dr. Mangers søndag d. 15. august høitidelig innsatte den nye sogneprest, pastor dr. Gustav Gorissen, i sitt embede. I strålende sol lå det underskjønne Arendal, Norges vakreste beliggende by, og hilste sin nye sjelehyrde velkommen, og St. Franciskusostrenes kyndige hender hadde prydet kapellet på det festligste. Kl. 10.30 holdt biskopen sitt høitidelige inntog med ministranter i spissen og ledsaget av pastor dr. Gorissen og menighetens første prest, mgr. Kjølstrup som i dagens tilhøve var kommet hit fra Kristiansand. Efter at «Veni Creator Spiritus» var sunget, avla den nye sogneprest trosbekjennelsen og biskopen overgav ham høitidelig i den treenige Guds navn det ansvarsfulle hverv å føde, røkte og veilede denne menighet som med sin store barneskare og sitt blomstrende trosliv med rette kan regnes til de beste i vårt land. I en varm, beåndet tale utviklet biskopen de tanker som knytter sig til en fest som denne, og han la ikke skjul på at sogneprest dr. Gorissen efterlater et stort og følelig savn i den menighet, hvis kapellan han hadde vært i seks samfulle år. Salmen «Store Gud, vi lover dig», avsluttet installasjonen og steg som et sus av bedende hender mot himmelen. Bevegelsen var øiensynlig stor, og den gav sig sikkert uttrykk i mange varme bønner for den nye sjelehyrde under den påfølgende høimesse som feiredes av sognepresten, mens det ypperlig instruerte sangkor gav en vakker flerstemmig messe til beste til ingeniør Bang's mesterlige orgelledsagelse. Om sogneprest dr. Gorissens preken skal det bare sies at den var både original og i høy grad egnet til å oppløse de feststemte sinn. Også de tilstedeværende anderledestroende har sikkert fått en levende følelse av hvor nær prest og menighet er knyttet sammen i vår gamle hellige Moderkirke, og i hvor høy grad en katolsk prest er kallet til å være «omnia omnibus» — alt for alle. Efter den gripende skønne høimesse istemtes salmen «Vi elsker vår Kirke, den gamle», og hele forsamlingen reiste sig spontant, takknemlig og lykkelig over hvad den store dag hadde bragt av store tanker og levende impulser. Med undtagelse av noen få menighetslemmer som var optatt på andre kanter, samledes så alle i menighetens festivitetlokale for personlig å hilse på den nye sjelehyrde. Også her holdt biskopen først en tale som formet sig som en manende appell til menigheten om å slutte op omkring sognepresten. Denne talte muntert og spøkefullt om de inntrykk han hadde fått av sitt nye virkefelt og lovet fra sin side å gjøre hvad der stod i hans makt for å fortsette den gjerning hans forgjengere, ikke minst de fromme og nidkjære franciskanere, hadde ofret så meget for. En vakker leilighetssang, forfattet av menighetens poet, fru doktor Høyer, tolket menighetens glede og takk for hvad dagen hadde bragt og etterfulgtes av korte, men overordentlig velformede og vakre taler av to representanter for Arendals menighet, frk. Sigrd Boe og hr. Emil Sørensen. Så fikk den store barneskare ordet til i en tiltalende liten sang

å uttrykke sin glede over å ha fått en sann barnevener til sogneprest, og pastoren kvitterte med noen hjertelige ord til de små som han mest av alt gledet sig til å vie sitt arbeid. Efter en varm takk til St. Franciskusostrene for den hyggelige og festlige sammenkomst de hadde fått i stand, tok han avskjed med hver enkelt av den store forsamling, og det uforglemmelige møte var slutt. Måtte det innvarse en lys og lykkelig fremtid for både prest og menighet.

K. K.

Trondheim. Pilgrimsferden til Stiklestad hvor Hellig Olav endte sitt liv, blev en verdig feiring av Olsokdagen. Under bønn og sang som dagens betydning krevet, kom pilgrimmene frem til Verdalen. — På stasjonen blev Olavsbanneret utfoldet og prosesjonen ordnet sig med korset i spissen, fulgt av ministrantene. Med det norske og pavelige flagg vandret man så til Stiklestad — blandt deltagerne var seks prester iført korskjorter eller Picpuspaternes hvite drakt. Nådd frem til kapellet blev høimessen celebrert av pastor Windolf fra Lippstadt i Tyskland, ridder av den hellige grav i Jerusalem. Pater Goer tolket i sin tale dagens betydning og påla alle å kjempe Hellig Olavs kamp også i våre dager hvor det var påkrevet.

Et strålende solskinn hilste pilgrimmene da de kom ut av kapellet — til venstre så de haugen med støtten hvor Hellig Olavs kiste stod natten efter slaget og omkring dem bredte hele det navngjetne landskap sig, stedet hvor det nye, det kristne Norge var blitt født. Stiklestad har sin egen stemning som vi kjenner, og derfor er vi glad i vår pilgrimsferd som hvert år forener oss med martyrkongen og utdyper i oss den ånd som utgjør Norges fremtid. — Om kvelden var St. Olavskirken i Trondheim helt fylt og frembød et prektig skue. Blandt de mange prester ved altret var også pater Pauli fra Kjøbenhavn. Det eldgamle Te Deum avsluttet dagens høitideligholdelse, men dens idéer vil prege vårt liv.

D.

— og derute

London. Under et møte i Londons sjømannsmisjon, hvor både mgr. Hensley, erkebiskopen av Westminster, og admiral Hornell deltok opplystes det at blant den engelske handelsflåte 1.200.000 sjømenn er der 800 000 katolikker. I hele sitt rike hersker kong Georg VI over 18 578 168 katolske undersåtter, hvorav de 6 389 012 er i Europa, 3 664 955 i Asia, 1 951 939 i Afrika, 5 113 783 i Amerika og 1 459 179 i Australia.

U. S. A. De forenede staters lægeforbund har til ny president valgt dr. Irvin Abell. Han er en av de berømteste kirurger og katolikk. Hver morgen innen han begynner sitt arbeid overværer han en messe og han foretar aldri noen større operasjon uten først å ha mottatt kommunionen. Han tilhører en av Kentuekys eldste katolske familier og har en bror som er prest.

Meksiko. I den gamle misjonskirke i Juarez i staten Chihuahua forsamlet sig nylig 4000 katolikker for å feire kirkens gjenåpning efter at den i mange måneder har stått lukket. Fire hellige messer lestes i den og mange kommunioner blev utdelt. —

I Nogales tiltvang 1500 katolikker sig adgang til en lukket kirke til tross for et sterkt politiopbudd som imidlertid var maktesløs overfor folkemengden. Man alarmerte da brannvesnet, men mannskapet nektet på det bestemteste å rette slangen mot de troende.

Redaktør: Mgr. Irgens.
K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri — Oslo.